

Succes med frøavl

Frøavl er sjovt – du sparer penge, og du kan blive overrasket. Her får du nyttige tips, så du får sunde og livskraftige frø.

TEKST OG FOTO: MAGNUS GAMMELGAARD

Man kigger utålmodigt efter små spirer om foråret, når køkkenhaven er sået til, og skuffelsen er stor, hvis man venter forgæves. Uanset om man køber eller selv producerer sine grøntsagsfrø, er haveglæden størst, når fremspiringen er god. Køkkenhavens planter kommer bedst

fra start, når frøene er af god kvalitet. Både spireprocent (spireevne) og spiringshastighed (spiringsenergi) er vigtige kvalitetsparametre, som afhænger af, hvordan moderplanten har haft det, og hvordan frøene er blevet behandlet efter høst.

3 trin til at sikre sunde frø

1. Vælg moderplanter med omhu

Høst kun frø fra planter, der har de egenskaber, du ønsker. Hos ærter og hestebønner kan det fx være store bælg.

Undgå sygdomsramte planter. Det er ikke alle plantesygdomme, der smitter fra moderplante til frø, men raske og livskraftige moderplanter sætter de bedste frø.

Høst store frø. Generelt danner plantens første blomster de største frø. Hos skærmplanter fås de bedste frø fra den primære skærm, som udvikles før de andre. Store frø spirer ofte hurtigere end små, og de indeholder mere næring til kimplanten.

Vær forberedt på overraskelser. Hos plantearter, som bestøver sig selv, ligner afkommet ofte moderplanten, men hos fremmedbestøvende arter og F1-hybrider har moderplanten blandet arveanlæg (gener) med en anden plante, så afkommet kan være meget anderledes end moderplanten.

2. Høst modne frø

Vent med at høste, til frøene er så veludviklede og modne som muligt. For at undgå at komme for sent, så frøene spildes på jorden, kan du klippe plantedele med frøstande af og lægge dem til tørre på en dug, som du kan hænge op under loftet, for eksempel i carporten.

3. Rens frøene

Du kan adskille frøene fra de fleste urenheder ved at komme dem i en flad skål og derefter puste hen over frøene, så urenhederne blæses væk. Små frø kan renses fra større urenheder ved at passere dem igennem en sigte. Gem frøene i små poser af papir. Nu er frøene klar til opbevaring et tørt og køligt sted, inden de kan prøvespires.

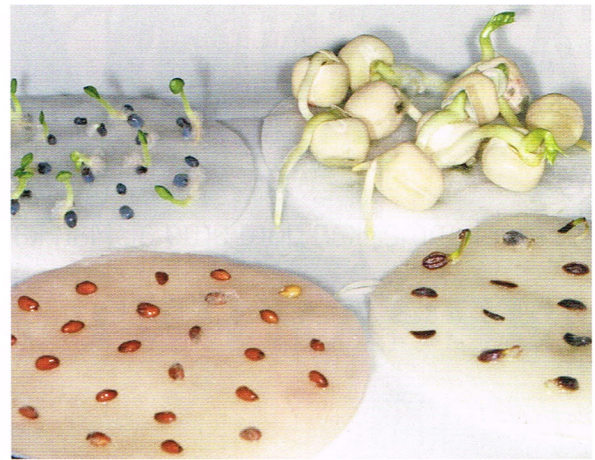

FOTO: MAGNUS GAMBELGAARD

Nem test af spireevnen

Februar er et godt tidspunkt at undersøge, om frøene er spiringedygtige. Så 10-20 frø af hver slags på et fugtigt underlag. Vatrondeller eller køkkenrulle anbragt på en tallerken er egnede. Efter såning kan du komme det hele i en tæt plastikpose og sætte den lyst uden direkte sol ved 20-24 grader. Har du "gamle" frø liggende, kan du teste disse ved samme lejlighed.

Hvad er en F1-hybrid?

F1-hybrider er 1.-generationsafkom af forældreplanter, som er udvalgt for særlige egenskaber, fx sygdomsresistens, farve eller højt sukkerindhold. Forældreplanterne er indavlede og helt ensartede, så man kan være sikker på, at de giver de gode egenskaber videre til næste generation. Derfor er de dyrere end andre frø. Når to forskellige forældreplanter krydses, kombineres deres egenskaber i F1-hybriden, men i efterfølgende generationer (F2, F3 osv.) blandes generne tilfældigt. Derfor kan planter, som er søskende, få helt forskellige kombinationer af egenskaber. Høster du frø af grøntsager eller blomster, som er F1-hybrider, kan du forvente en overraskelse.

Sådan behandler du sygdomsramte frø

Når du tester frøenes spireevne, kan du opleve, at der vokser skimmelsvampe, eller der ses bakterieudflåd på nogle af frøene. Har du lyst til at eksperimentere, kan du behandle frøene for at slå sygdomskim på frøene ihjel. Rodbrand, hvor småplanterne visner lige efter spiring, kan fx skyldes forskellige svampe. Sidder de sygdomsfremkaldende svampe og bakterier inde i selve frøet, kan du ikke gøre noget. Men de gemmer sig ofte i frøskallen eller udvendigt på frøet, og så kan du reducere risikoen for, at kimplanten smittes. De fleste frø tåler varmebehandling, men mange mikroorganismer dør af at være nedsænket i 50 grader varmt vand i 20-25 minutter. Alternativt kan du overfladesterilisere frøene i en opløsning af klorin.

Sådan gør du

Du kan rense forskellige slags frø i samme omgang, hvis du pakker frøene i små poser af gaze, ostelærred eller et stykke af en nylonstrømpe. Skriv artsnavn eller sort med blyant på en seddel i hver pakke, så du kan kende forskel på frøene efter behandlingen. Pak evt. frøene sammen med nogle småsten, så pakkerne synker ned i vandet.

Varmebehandling af frø kræver et nøjagtigt termometer. Foregår det på komfuret i køkkenet, er det en god idé at have koldt vand klar, som du kan tilsætte, hvis temperaturen stiger for

meget. Varm vandet op til 50 grader, før du tilsætter frøene. Sørg for, at temperaturen holdes på 50 grader. Tag frøene op, og køl dem af i koldt vand.

I stedet for at varmebehandle kan du rense frøene med klorin. Bland klorin og koldt vand i forholdet 1:4 i et syltetøjsglas, og tilsæt et par dråber opvaskemiddel. Put frøpakkerne i opløsningen, og ryst glasset nogle gange. Efter 10-15 minutter skylles frøpakkerne mindst tre gange med koldt vand.

Begge behandlinger sætter spireprocessen i gang. Man kan godt tørre frøene, men det er bedst at så dem med det samme.

Til den garvede gartner